

Oponentský posudek diplomové práce Bc. Alice Pazderové „Holocaust v hodinách české literatury na středních školách“

ÚČLK FF UK v Praze, obor český jazyk a literatura

Diplomová práce Alice Pazderové otevírá zásadní otázku, a to způsob zprostředkování problematiky holocaustu žákům středních škol. Bezesporu se jedná o závažné téma předávání „kulturní paměti“, jemuž by měla být nejen v rámci didaktiky literatury a v kontextu psaní středoškolských učebnic literatury věnována soustavná pozornost. Přínos této práce vidím tedy zejména ve snaze podílet se na mapování této problematiky i ve snaze tázat se, jakým způsobem se realizuje „v terénu“ mezi středoškolskými učiteli - součástí práce totiž je zpracované dotazníkové šetření provedené na středních školách na Rakovnicku.

Od oponentského posouzení se však očekává kritické sledování toho, jak je téma pojednáno. Diplomantka si ve své práci vymezila několik cílů, chce se věnovat způsobu výuky holocaustu na středních školách na Rakovnicku, zaměřit se částečně na to, jak je téma holocaustu pojednáno ve vzdělávacích dokumentech a jejím hlavním cílem podle vymezení v úvodu práce má být analýza učebnic a čítanek. Již z uvedeného stručného popisu je zřejmé, že diplomová práce se snaží pojednat cílů několikero, což znesnadňuje jak orientaci po textu práce, tak také ukazuje, že autorka nemá zcela jasnou představu o tom, na který z nich se nejvíce zaměřit, co má být vlastně základní otázkou práce. Ač lze ocenit snahu po shromáždění mnoha informací např. o různých projektech k tématu, tak některé uváděné informace působí jako trochu nadbytečná součást práce, ale nedotvářejí její jádro.

Jako celek je práce spíše deskriptivního charakteru, popisný charakter práce je dán zejména přebíráním základních informací, např. o vzdělávacích dokumentech nebo obecně o podobě státní maturity, ty jsou však pro její téma okrajové a vzhledem ke strukturování textu by si zasloužily být uvedeny spíše v poznámce pod čarou. Podstatnější se mi v těchto úsecích zdá konkrétní analýza úloh s tematikou holocaustu zařazených do didaktického testu nebo do desítky zadání písemné práce. I tyto pasáže jsou však pojednány především deskriptivně, než že by práci s texty vybraného tématu kriticky reflektovaly. Obdobně je tomu i v případě uvedení diskuse o zařazení básně Radka Malého do maturitního didaktického testu v roce 2013, uvedená pasáž je žurnalistického charakteru a jistým

způsobem se nevyhnula kopírování diskusí, jež byly k tématu vedeny v době uveřejnění testu v médiích.

Také koncepce kapitol, které se zaměřují na analýzu vybraných učebnic a čítanek, jsou koncipovány obdobně. V těchto kapitolách jde spíše o výběr a citování z jednotlivých učebnic, co se o dílech s tematikou holocaustu říká, než o analýzu nebo interpretaci předložených jevů. Text na těchto místech pak působí dojmem, že autorce nejde o zhodnocení pojetí látky o holocaustu obecně, ale spíše o jednotlivosti spočívající ve formulacích z učebnic. Snaha o formulování hodnocení se pak objevuje v pasážích shrnujících, resumujících učebnici jako celek (uživatelská příjemnost, grafická přehlednost), což už ale se samotným tématem diplomové práce nemá zcela přímou souvislost. Co je třeba v kapitole o učebnicích ocenit, je výběr základních učebnic a jeho vztažení k výukové praxi na středních školách na Rakovnicku. Je patrné, že zvolila jistý filtr výběru materiálu.

Domnívám se, že práce se až příliš zaměřuje na životní osudy jednotlivých autorů, evokuje to představu, jako by právě tyto informace měly být jádrem výuky literatury. Fakt, že tomu tak v některých učebnicích literatury skutečně je, je spíše záležitost hodna kritické reflexe, než přímého souhlasu.¹ Učebnice pracují s tématem do značné míry biograficky, objevuje se spíše v životních medailonech autorů, už si ale nekladou otázku, jak je uvedená životní zkušenost promítnuta v literárním textu. (Doložme příkladem, na str. 43 - rozdíl v tvorbě mezi Sidonem a Lustigem bude pravděpodobně dán primárně textovými charakteristikami, nikoli jejich rozdílným původem, či zážitky, jak je v práci vysvětlováno.) Chtěla bych se tedy zeptat, jak se k uvedené otázce autorka staví.

V jednotlivých případech, pokud autorka hodnotí určité zpracování jako nepřilíživě šťastné, se nabízí otázka proč (např. na str. 59 – 60, kde je zmíněno komiksové zpracování tématu). Pokud je konstatováno, že se v učebnicích určitý autor objevuje, nebo neobjevuje, zajímalo by mě, jaký je tomuto výskytu, či „nevýskytu“ přiřkládán význam.

Co se týká stylu práce: na některých místech textu se vyskytují nedostatky v syntaktické nebo morfosyntaktické rovině. Bohužel lze v práci narazit i na některé zavádějící a nepřesné informace, a to například v kapitole o podobě maturitní zkoušky, (jde o informaci o kánonu, společný kánon neplatil od roku 2013, neplatil v podobě z roku 2005

¹ Jako příklad uvádím rozdíl mezi autorem, který zažil holocaust, a mezi textem, který o holocaustu vypovídá, z diplomové práce jsem měla místy dojem, že se v tom nedělá rozdíl.

nikdy (s. 95), nebo o Katalogu požadavků – ten byl zpracován několikrát, nicméně ten z roku 2008 je podoba, která vešla v platnost (s. 89).²

Při čtení práce se vynořilo několik otázek, jež by snad stály za to, aby byly diskutovány, za všechny uvedu alespoň jednu, zda diplomantka spatřuje ve vybraných učebnicích literatury, resp. v jejich způsobu pojednání tématu holocaustu určité společné tendence?

Celkově práci hodnotím jako přijatelnou; **doporučuji ji k obhajobě** a text práce vzhledem k výše uvedenému navrhuji hodnotit známkou **dobře**.

V Praze dne 8. 9. 2014

Mgr. Andrea Králíková

² V pasážích o státní maturitě je odkazováno k neoficiálnímu webovému zdroji *statnimaturita*, přičemž by mohlo být čerpáno z oficiálních webových portálů k problematice, jako je např. portál MŠMT nebo CERMATU (www.novamaturita.cz).